

ANY V.

Barcelona 29 de Juny de 1895.

NUM. 26.

¿AHON VA 'L REGIONALISME?

No preteném pas l' impossible de condensar en un article de periódich la resposta complerta d' aquesta pregunta. Intentam no mes assenyalarne un dels aspectes; aquell que, per ésser d' efectes menys hipotétichs y de sentit mes generós, ha de portar més fàcilment la convicció als esperits rectes.

Heuse 'l aquí, enunciat ab poques paraules: Lo Regionalisme va á la restauració del culte del amor á la Patria.

Ja ho sé que alguns dels qui's pendrán la pena de llegirme, trobarán arriscada y fins paràdojal aquesta afirmació. ¿Creyéu que no n' estám tips los regionalistes, sobre tot nosaltres los catalans, de sentir la cridoria estúpida ab que 'ns alcen lo coure les oques del Capitoli del espanyolisme? Be prou y massa que 'ns n' hem hagut d' enterar d' aquell mot groxut de *separatisme*, ab que han volgut assenyalarnos al horror y al menyspreu de les gentades. Aço no 'ns fa regular: al revés, nos empeny mes. ¿Pot exercirse mes noblement lo periodisme que vente-

jant les boyres del malentés qui priven al esperit les soleyades de la veritat? Deu nos hi ajud.

En una cosa penso que está tothom de acort: en que 'l patriotisme es malalt, fortament malalt. Quan, no hi ha pas molt, deya en Pierson, entre 'ls aplausos de milers d' oyents, que açó de la Patria era una trampa ab que 'ls burgesos voleien refermar la cadena de servitud dels obrers, y 'ls polítichs cassar vots que 'ls duguen al Parlament, y que 'l patriotisme no era sinó un tros de drap... fins á aquells qui mes escandalisats condemnaren aquestes flesomies, los deya 'l cor, enemich de dissimulos, que aquell ferotte apostol de la destrucció tocava 'l viu de una gran llaga. ¿Quan s' era vist, desde que 'l mon es mon, existir exes gentades dels qui, ab fonament, s' anomenen sense-patria? L' esperit internacionalista que va guanyant als de baix, y 'l cosmopolitisme apoderat dels de dalt, son los corchs qui roseguen les entranyes del mes grandiós y noble dels amors terrenals. La França, la *chauviniste* Fransa, consentint que 'l govern envie sos barcos

á Kiel, á humiliar davant dels vencedors del setanta, dels detentadors de la Alsacia y de la Lorena, les banderes encara xopes d' aquella sang que hauria d' arborar les ànimes; á Alemanya confessant la seva impotència, per falta d' interès y ajuda del poble, la Associació creada per la defensa del esperit alemany, encalsat ab crexent vigoría per lo slavisme; y aqui, á Espanya, l' efecte que determinen en la massa les incidencies de la guerra de Cuba, que ab tristes quexes posava de relleu díes endarrera'l Director del *Diario de Barcelona*... han vingut á donar testimoni, ara ab pochs díes, del gran aniquilament del patriotisme en aquets Estats.

Y també en una altra cosa estarém tots d' acort: en la necessitat de cercar lo remey que atura'l progrés del mal, y que retorno á son vigor aquell sentiment.

Y ¿ahon es aquest remey? Responch, ab lo coratge de la fé que cap dupte emboira: En lo Regionalisme.

Veyéuho, sinó: ¿D' ahon prové aquest aperduament del patriotisme? Diuen que sap més un beneyt á casa seva que un sabi en la dels altres; y, donchs mirém á casa. ¿Perqué á Espanya no hi ha patriotisme, ó, tallant més curt, perqué á Espanya 'l patriotisme va tant débil y aperduat? Perqué s' ha falsejat lo concepte de la Patria. La exageració del sentit unificador no ha parat fins á donar á entendre que aquí no hi havia més patria que la Espanya, ni altre patriotisme que l' espanyol. A exa patria y á eix patriotisme foren sacrificades les patries propies y naturals, y 'ls amors patriòtichs forjats per lo voler de Deu en la Historia: Lo català que prengué per Patria la Espanya, no pogué persuadirne al cor, y, al deixar de ser patriota de Catalunya, no arribá á ser patriota espanyol. Li demanaren un impossible, y no pogué atenyel. ¿Un impossible? Si, un impossible. ¿Com un català pot sentir lo compatriotisme de un

andalús? ¿Com un català, com un castellà, pot arribar á entendre que 'ls filibusters de Cuba son compatriotes seus? ¿Sobre quina base pot fundarse aquest pretingut agermanament? Aço mateix venia á dir en J. Bryce, lo sabi professor anglés, en la conferencia que sobre 'l *dever civich* va donar no fá gayre temps á Londres, assenyalant com una de les causes de la debilitat del patriotisme en nostre temps «la estensió dels Estats moderns.»

La causa del mal es qui mellor indica 'l remey: Dexémnos d' artificis, y torném al natural: Espanya no es una Patria, es una unitat geogràfica, ahon s' han formades varies patries. Que cada hú estime la seva ab tot son cor; estimantla, 'n voldrá 'l be, y com que 'l be de les patries que hi ha á Espanya exigeix la aliança y solidaritat entre elles, de la restauració del patriotisme. segons lo sentit regionalista, n' exirà un Estat espanyol capás de continuar la cadena de glories y grandeses que han trencada brutalment l' uniformisme dels reys cessaristes y 'l parlamentarisme nivellador.

¿Qui, donchs, son més espanyols, los unificadors ó 'ls regionalistes?

N. VERDAGUER CALLÍS.

Lluís Vives y les llengües vulgars.

I

Lo despertament d' un poble ha sempre començat per la llengua, perque es aquesta la més espontànea de les revelacions de l' home, tal com la sociabilitat es lo més natural dels instints; y es molt, que axis com en lo individuu, ensembs que en les societats constituhides, es lo primer lo instinct de comunicació, axis també en lo desvetllament dels pobles com en lo dels individuu, sia lo primer la parla. Y es que en lo dexondir de un poble hi ha quelcom de semblança ab lo nacer. Nixer es sortir del no-res en orde á la existència; dexondir es sortir del no-res en orde á la conciència. Per çò lo primer en lo infant es es-

pressarse, com pera demostrar sa existencia; y es també lo primer en lo desvetllar de un poble, com pera demostrar sa conciencia.

Catalunya, y valga la nostra per les demés regions, lo primer que infantá suara, al desvetllar, foren poetes y ¡coincidencia estranya! lo primer que feren aquestos fou palparse, saber si eren; veusaquí per qué cantaren tots gestes passades de la historia patria, que es lo mateix que si diguèssem, demostraren que algun dia foren y que, donchs recordaven, tenien encara personalitat propia.

Potser preném l'aygua de massa lluny, potser no encazen aquí les consideracions aquestes, relativament á la cosa que anám á tractar; mes sía ó no aquest lo lloch, tal es lo fonament de una de les moltes aspiracions que fan del regionalisme un *sistema* compacte, consequent y sobre tot natural. Tal volta no es aquí prou escuenta la paraula *sistema*, contradictoria ab la de *naturalesa*, que s'avé més ab la essència ó definició del regionalisme.

Donchs be, una de les aspiracions de aquest es l'us y l'conreu de la llengua nadiva en tots los actes comuns y extraordinaris de la vida práctica y teòrica, ço es, baix los dos conceptes de social é intelectual. La qüestió de les llengues vulgars es interessantíssima á la ciència pedagògica; lo regionalisme, y lo centralisme per oposició, han clavat ses mirades sobre aquest punt; y es xocant que, ben al revés de lo que sol passar, ab diferents vidres, han vist una matexa cosa y un mateix color. Abdós hi han vist la resurrecció de una patria que creyen morta, y heusaquí perque, mentres l'un feya d'ell un dogma, era pera l' altre lo blanch de ses fletxes verinoses.

Lo regionalisme, baix lo prisma del amor á la terra aymada, ha vist en la ensenyança de sa llengua l'esperó que fa adonarnos de lo que forem y esperar una nova vida; lo centralisme, baix lo prisma del amor á la *gran patria*, del amor, si val á dir, cosmopolita, hi ha vist també la matexa cosa. Lo perqué van per camins contraris des de un marxapeu identich, es molt senzill d'esplicar, tan senzill, com que es evident que l'un vol viva á la que creya morta, y l' altre vol morta á la que creya viva.

Aquesta es la causa perque lo primer que tiranisaren fou la llengua, y ab una tiranía sols comparable á la amor y entussiasme dels qui de cor la parlaren.

Mes venint de aquestes expansions, que se 'ns

poden permetre als qui la estimam com estimen los jovens, al objecte de nostre article, dirém que açó podrà calificarse de aspiració noble y generosa, sinó fos corroborada aquesta idea del seny natural dels pedagoghs que més ó menys la qüestió han atesa, y 'ls quals han vingut á parar al capdevall á nostra idea *utòpica* y antiquada.

Per ara nos contentarem ab transcriure la opinió de un sabi de casa, qui vivia en aquell segle de les revolucions literaries, filosòfiques y religioses; y al qui, en les dues primeres, se deu la empenta primordial; no en la tercera, perque era ell tan sabi y gran, com catòlich de lley y mena. Es En Lluís Vives de qui parlém ara.

Y en bona fé que no es l'argument de poca valua, per esser En Vives de una època de refinat gust literari, en lo qual era de moda lo menys-preu de les llengues *vulgars* en contraposició á les dites *sabies* ó erudites. Es, donchs, la època de la que menys profit podria treure, á lo que sembla, perque tot se girava en contra de les literatures regionals.

Allavores comença en lo sigeix xv, la decadència de nostra preuada literatura catalana; ab Ausias March tanca nostra renglera de poetes. Es cosa que de tant dirla ha arribat á ferse vulgar, que de lo que propiament entén tothom per *Renaxement* ne devalla lo unitarisme ó centralisme en tots los ordes.

Y no estan fora de camí los qui tal diuen.

Lo cesarisme en política, nos dugué lo unitarisme en literatura; lo que es pera 'ls catalans es massa cert per desgracia, perque nostra decadència política va al costat de nostra nulitat literaria. La unió de les dues corones no tant fou la mort de nostra llibertat com la de nostra llengua. Repetim, donchs, que l' Renaxement fou la mort de nostra personalitat literaria. Lo mateix Vives n' es la prova. Ell també aspirava á una llengua comú, sinó á tots los homens, al menys á tots los cristians. Aquesta devia esser la llengua llatina, única que reunia totes les condicions necessàries. Açó no ho veýem solament en nostre gran polygraph, sinó que tots, més ó menys fonsament, mantenien en llur cervell aytal utopia, devallant de aquí, com es de suposar, la decadència de les llengues vulgars, que perderen ceptre y corona en les lletres, les que s'engalanaren, ó més ben dit, disfressaren, ab un llenguatge antinatural y mort pera la expressió espontànea de les idees y dels sentiments.

Y ara que vé á tom, volém que s' observe, que al mitj de tot no somniá mai nostre Vives

en lo domini de un llenguatge universal, que per lo pecat original havia perdut l' home,—*peccati enim poena est tot esse linguas.*—(1) Pera les ciencies, si, que volia una sola llengua y aquesta no pas vulgar, sinó la llatina; senyalant la rahó: perqué axis s' amagarán, diu, los secrets à n' aquells qui no convé los sapigan, rahó que de una part no dixa d' ésser fundada, perqué à vegades be valdría més pera alguns que les ciencies estiguessen embolcallades ab lo núvol del misteri, tal com opinava Pitágores, ó dintre les ombres y símbols de les ceremonies y creenses druídiques.

Dispensemli á en Vives lo gust, perque era època aquella de reacció contra lo barbarisme de la forma, y natural es que les reaccions sien estremades.

Un autor de nostres díes, mogut per aquests precedents sobre lo esperit del Vives ha escrit lo següent passtage:—*Desgraciadament lo Vives no havém vist que en sos sistemes d' educació literaria se recorde de les llengues vulgars parlades per les nacions modernes.*—Molt respectám la opinió de aquest ilustre escriptor, però qui sab si li ha escapat algún passatge que 'ns deixará endevinar la mens del Vives sobre les llengues en la educació. No volém dir aqui que ell anomene una per una les diferentes llengues vulgars que allavores com avuy se parlaven, però creyém ésser un dever confessar que dona l' insigne y famossíssim pedagoch una gran importància à la llengua materna, en sos sistemes pedagogichs. Veges sinó lo següent passatge:—Si la mare es instruïda, ella matexa serà »bo que ensenyás als noys, tenint axis à ella »matexa per mare, dida y mestra; de aquesta »manera la estimaran més y apendrán més »aviat per la estimació que menen à la qui 'ls »ensenyà;... no lí ha de pesar à la piadosa mare, »llegir de tant en tant les obres dels sabis, sinó »en profit seu, en lo dels fills, pera instruirlos »y ferlos bons, perque à la mare abans que à »ningú altre ou lo infant; d' ella apren à barbo- »tejar y à confeçir, de tal manera que no té »altra feyna ni altra cosa pot fer que açò; de lo »que sent ó veu en la mare reb les primeres »sensacions é informacions del enteniment; per- »que la influencia de la mare en la educació

(1) «... e re esset generis humani unam esse linguam, qua omnes »nationes communiter uterentur; si perfici hoc non posset, saltem »qua gentes ac nationes plurimae, certe qua nos Christiani iniciati eiisdem sacris, et ad commercia, et ad peritiam rerum propagandam; peccati enim est tot esse linguas.

Vives.—*Opera omn.*, T. 6.^a p. 301

»dels fills es més grossa de lo que un se pensa; »per lo qual, afegeix,... faça al menys pel be »dels fills, de no parlar grosserament, perque »tal lley de enrahonar clavat en lo cor dels fills »no cresca junt ab la edat y un colp arrelada ab »feynes puguen desvesarsen; cap llengua més »be y més fermament los noys aprenen, cap »més vivament que la materna; la parlen ab »tots sos vicis ó virtuts. A Valencia, ma patria, »esporgada de alarbs pel rey en Jaume anaren à »viurehi molts homens de l' Aragó y dones »lleydetanes y llurs fills aprengueren y conser- »varen la parla de les mares, aquella que des- »prés de més de 250 anys parlám encara.—(1).

Ja en aquest passatge s' entreguarda l' pensament del Vives, que esplana més bé en altres molts de les seves obres en que s' ocupa directa ó indirectament de pedagogia. No sols à les mares toca preocuparse en la educació dels fills; sinó fins à les dides y maynaderes y à totes aquelles persones que 'ls rodegen:—S' ha de mirar, diu en la »gran obra *De Christiana Femina*, que no en- »rahonen malament les dides, donchs difícil- »ment podrà l' noi desvesarse de la manera de »parlar que de petit aprengua.—(2). Fins aquí ha parlat en Lluís Vives de la influencia de la mare y de la familia en general en la educació dels noys, de com la llengua materna, ço es la llen- gua de la mare, es la que més aviat se infiltrà en lo cor dels noys; en un altre article veurém com Vives dintre del sistema de educació hi comprenia la llengua vulgar, no ja en la educació casolana, si val à parlar axis, sinó en la escolar propiament dita.

LA FADA DE LA ROCA

(RONDALE EN PROVENZAL PER P. CHAUVIER).

En la montanya de Lacosta que acotxa al poble de Borjamunt, al peu del pintoresch naxement del riu Ladús, lo de les ribes sempre verdes, ahon los pollan- cres s' estiren tant com poden dins l' atzur somrient del cel, se veu una roca gegantina que s' adreça pelada y cantelluda al bell mitg de les grans tofes dels talabars y dels bruchs, al indret ahon des de l' temps antich los fornells de la encontrada venen à fer sos fexos pera coure l' pa de la gent del pays.

Aquella rocassa, tota clivellada, ab esquerdes am- ples y fondes que hi havia fetes la dentadura del

(1) Si litteras mater sciat etc...

(2) Videndum etc., etc.

temps, y en les que han parat casa 'l verbeyor y la farigola, y ahon casi bé s' arrisquen no més los cabrits, les daynes, y altres bestioles mes ó menys selvatges, era antigament la habitació d' una fada bona minyona, molt coneguda en aquells indrets per lo bé que feya á tota la bona gent que á ella acudien. Y es axó talment cert, que aquell gran rocás, se nomena encara en nos tres dies la *Roca de la fada*.

Y, donchs, tornant al cás, va succehir que un dia la excelenta fada, vestida maravellosament, ab uns vestits relubents d' or y de brillants que cuydaven fer cego á qui ls mirava, se llopi, per los voltants de la Roca, ab una pobra vella tota esdernegada, plorant com una Magdalena, y li demaná quina pena passava que en tant gran manera la amohinés. La pobra vella, mitg espalmada de veures al devant aquella hermosa dama, més enlluernadora que un sol en son mitgdia, no gosava, de tant avergonyida, ni obrir los llavis. Però, á la fi, obligada per les preguntes compadexentes de la Fada, li respongué que 'l Comte d' aquella terra se havia enamorat de la Clara, una filla seva, y que tractava de casarshi d' aquí sis dies. Però ab la condició que la Clara, qui era la filadora de més nomenada de l' indret, quatre dies avans del casament, havia de haver filat fil pera cent canes de tela de la més fina, y que 'l quint dia 'l texidor la havia de tenir llesta de cap de cap.

Aquesta voluntat del Comte no era pas fora de rahó, mes [pobra noya! no més tenia ses dues mans pera estirar lo cánem y fer rodar lo fus, y, ja es vist, de cap manera podia complirho. Aquest era 'l motiu del gran desconsol de la mare de la Clara, qui veye la sort de la seva filla passarli per devant, fentli denteta, sense poguerla agafar. Comprendenthó axis, la hermosa Fada, condolguda de la pobra vella, li vá prometre que 'l demati del quint dia la tela que 'l Comte demanava la trobarien estesa en lo lloch que encara avuy se'n diu la Jassa, al bell devant de la Roca de la Fada y que al vespre d' aquell dia, en essent fosch, la trobaría en lo lloch nomenat, ahon podrà venir á cercar la tela axuta y plegada. Després d' haver fet prometre á la mare de la Clara que á ningú resaría de tot axó, desaparegué del devant de la vella sense saber com.

Vetaquí que al quint dia, á punta d' alba, la vella que's dalia pera saber ben aviat si era veritat la promesa de la Fada, se n'aná á la Jassa, y's quedá parada de veure una preciosa pessa de tela, blanca com una neu, estesa allá ahon la Fada li havia dit.

La mare de la Clara se quedá tant admirada d' aquella visió que, en mitg de la alegria, no se sapigué estar de pendre en ses mans la hermosa tela; veientla tant rica, li agafá por de que algú la robaria, y allavores la estirá pera endúrselan.

Mes, encara no ho prová, que la tela se li fonqué entre les mans, esvanintse com una fumarella. Podeu contar! la pobra vella se quedá estupefacta de

aytal desaparició, y, com petrificada, s' entregá al seu desconsol, arrencantse 'ls cabells de quimera. Poséuse en son lloch.

En quant á la pobra Clara, á qui la tafaneria de la seva mare havia destruït totes ses ilusions d' amor y de felicitat, ne fou tota desolada, y hagué de restar humil filadora per tota la seva vida.

Ara 'm diréu, ¿y la Fada? La Fada, vos diré, passat aquell dia, abandoná la Roca, y may més ningú l' hi ha vista.

Per la traducció: FRANAR.

AMOR

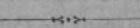
Del amor que 'ns te Jesús
bones probes n' ha donades,
dexant lo soli eternal
per fer en lo mon estada,
per trenta tres anys seguits
trepitjant la terra ingrata,
qu' en lloch de donarli flors
d' espines lo coronava,
y 'l clavaya en dura creu,
y 'l fería ab gran llançada,
d' hont en abundosa font
la sanch y aygua brollaven,
per rentar á tot lo mon
del pecat la negra taca.
En los jardins de Paray
bella flor n' hi ha plantada,
fins al cel puja 'l perfum
que s' exhala de son cálzer;
bon Jesús quan l' ha sentit,
amorós ja se n' hi baxa,
mostrantli son cor obert
del viu amor en les flames,
—Filla meva, ja li diu,
¿veus eix cor que als homens ayma?
sols reb d' ells ingratituds
y ab vil desamor me pagan.
Jo veig lo mon com vaxell
combatut per les onades,
com primavera sens flors,
com estiu sense rosada,
çhont anirán los meus fills
si de mos brassos s' aparten?
¿Per qué sent jo 'l foch d' amor
l' escepticisme los glassa?
des de aquí axeca ta veu,
mon desitg pel mon escampa
digas qué amor, sols amor,
es lo que mon cor demana,
y que en retorn n' ompliré
de benediccions llurs cases;
en mon cor hi trobarán
los pecadors dolces llàgrimes;
los aflligits bon consol,
los descreguts esperança,

alegria 'ls desterrats,
port segur los qui naufraguen,
y 'ls que apòstols de l' amor
lo foch diví ne propaguen,
quedará son nom grabat
en lo fons de mes entranyes.—

—Si 'm donavau, bon Jesús,
d' angélich trovador l' arpa,
si com altre serafí
tingués lo foch que m' hi manca,
jo aniria per les valls
per los cims y per les planes,
de l' un pol al altre pol,
de l' una ciutat á l' altre,
cantaria ab dolç accent
y ab angelical tonada:
Venui, veniu pecadors,
lo bon Jesús vos demana,
vos demana'l bon Jesús
per sentarvos en sa taula,
per apartarvos del mon
y de ses impures aygues,
y en pélach d' immens amor
anegar les vostres ànimes,
anticipantvos aquí
los goigs de la benaurança;
si 'm donavau, bon Jesús
d' angélich trovador l' arpa!—

CONSOL VALLS Y RIERA.

Juny de 1895.

INSTITUCIONS DE CATALUNYA

LA GENERALITAT Ó DIPUTACIÓ DE CATALUNYA

(Continuació).

Nos sembla que seria d' alguna utilitat, y de un modo especial als aficionats als estudis econòmichs, lo portar, encare que no fos sinó compendiosament, una nota dels Drets del General, de entrades y exides de Catalunya, com també de lo que pagaven tota mena de mercaderies pel Dret anomenat de la Bolla, que 's deya axis per què en totes les robes y altres matèries subjectes al pago s' hi posava un segell de plom abans de sortir dels magatzéms pera ésser venudes; empero per no engrossar massa estes monografies nos veyém privats de ferho: y á fé que 'ns raca, perque seria curiós un petit estudi comparatiu de lo que 's pagava aleshores ab lo que 's paga avuy dia: tindríam un motiu més de avorrir los moderns sistemes econòmichs del centralisme dominant, y de alabar y admirar lo sentit pràctic y la maturitat de seny que reflectia lo sistema econòmic protector de la Antiga Corona de Aragó.

Més no perçó havém de privar de que 'l fassen los estudiosos: los drets de entrades y exides se troben en los *Capitols dels Drets de General de Catalunya, y Comtats de Rosselló y Cerdanya: fets per la Cort general, celebrada per la bona memoria del Catòlic Rey don Fernando Segon, en lo Capitol de la Seu de Barcelona a viii. de Octubre any de la Nativitat del senyor MCCCCLXXXI*. Edició de 1635.

Lo que 's devia pagar de dret de Bolla, de quina sort, y calitat de robes se pagava, y de quines se pagava dret de plom de rams, y generalment lo que pertanyia á la materia de que se exigia 'l dit dret, ho trobarán en les *Noves Ordinacions y Crides fetes per lo Illustrissim y Fidelissim Consistori dels Senyors Deputats, y Oydors de Comptes del General del Principat de Cathalunya, y Comtats de Rosselló y Cerdanya, de consell, y parer dels Magnifichs Assessors, y Advocat Fiscal, per la bona exacció dels drets del General, y Bolla per lo Trienni de 1689*. Any 1690.—Barcelona: en casa de Rafel Figueró. (1)

LA CONVOCACIÓ DELS BRAÇOS

Tota mena de drets están en la lley ó en les costums—diuen les Constitucions de Catalunya—axis es que ab tot y no trobarsen un text legal que donga á la Diputació lo dret de convocar los Braços quan per illessen les lleys de la terra, al veure que açó tingué lloch varies vegades en los segles XVI, XVII y XVIII, com veyém en los Dietaris y Deliberacions del General, no podrém menys de afirmar que realment aquella gaudia del dret de aytal convocació en lo dit cas; y á més, quan necessitava concell ó ajuda lo prenia dels individus dels tres Estaments quis immediatament podia ajuntar, sigués lo quin sigués llur nombre ó qualitat.

¿No foren los Braços cridats per la Generalitat los qui, en 1640, declararen la guerra á n' En Felip IV, y en lo any següent, après de cinch dies de proclamada la República catalana, juren per Comte y senyor lo Rey Christianissim? ¿Y qué feu la mateixa Diputació ab lo rey Johan sens fé, lo any 1462?

(1) *De modo exigendi debita generalitatatis.*—Deputati cognoscunt de omnibus quæstionibus spectantibus ad iura generalitatatis, ita ut in his habeant jurisdictionem privative concessam in omnibus pertinentibus vel quomodolibet spectantibus ad hæc iura. Unde non solum cognoscunt de debitore ratione eorum iurium, sed etiam de debitore ipsius debitoris quem trahunt ad suum tribunal.

Fontanella *Decis. 254, n. 1.* præsupositive loquendo, asserit Generale Cathaloniae habere fisci prerrogativam, sed id intelligendum est ex speciali principiis concessionis, ut tradit Ripoll cap. 51, num. 35, et affirmat quod pro exactione donativorum que deputatis competit, uti procuratoribus Cæsaribus, habentur iura fiscalia. Sed statim concludit quod nullam habent jurisdictionem nisi quatenus á Principe conceditur.

Distinguitur ærarium á fisco: nam fiscus est proprium Patrimonium Principis, ærarium vero populi Romani; et licet (n. 14) dicat

LA VISITA DEL GENERAL

Un Jurat compost de nou personnes, tres de cada Estament, tretes á la sort, assistides per dos assessors y un escrivá, examinava trienalment la gestió dels Diputats generals y locals, dels Oyders de comptes y de tots los altres empleyats en la Diputació, per judici de visita públich, dictant la sentencia dins lo terme de nou mesos; y per ningú cas se podía suplicar, recorre ni apelar de aquestes sentencies. Axís ho diu lo cap. I, que comensa *Per reprimir*, de la Cort de Barcelona lo any 1599. Les culpes y escessos eren castigats severament. Avuy dia, ¿quin compte's demana á cap empleyat del govern? Y tothom sap que les irregularitats y altres crims son lo *nostre-pà-de-cada-día* de la administració centralista.

Y no's vagen ara á creure los nostres llegidors que 'l dit Capitol de Cort fos com la responsabilitat dels Ministres lliberals, que duhen les lleys espanyoles, no; may hem vist que á ningú se li demanés aquesta responsabilitat, empero, aleshores alguns devien resultar severament castigats quan veyém que, pera evitar lo desconsol en que quedaven los Oficials Visitats en virtut del cap. I de la Cort de 1599, ja dit, de no poder suplicar ni recorre, lo any 1702 se estatuí y disposá que, de allí en endavant, de aquells nou Visitadors se'n traguessen tres pera judicar y sentenciar les Causes de suplicació ó apelació de les sentencies. (1)

MORALITAT DE AQUESTA ADMINISTRACIÓ

Y no estarà mal que digám ara alguna cosa sobre lo gran respecte que aleshores se tenia á la opinió pública en aquest particular.

haec conjuncta olim fuisse, sicut hodie in Castelia, apud nos cum distincta reperiantur ita ut de patrimonio Principis cognoscatur Bajulus, et de aerario regni Deputati; inde est quod pecunia generalitatatis non sit proprius fiscus, sed verius aerarium populi regni Valentiae.

Habent Deputati specialiter concessum quod in exigendis debitis procedere possint sicut in iuribus regalibus et fiscalibus.

(*Llorens Matheu y Sans: De Regimine regni Valentiae; vol. 1, cap. III.—Edició de 1670.*)

Generale Cathaloniae procedit executivè contra suos debitores, ac contra debitores debitorum.

Deputati non recipiunt pecunias Generalis, sed deponuntur in tabula.

*Generale Cathaloniae ex prærogativa fisci, quam habet, solet contra suos debitores, ac etiam contra debitores debitorum executivè procedere pro suis creditis, ad quod mittit portarios, qui sunt ejus ministri, pro executionibus faciendis: isti bona vendunt debitorum, servatis servandis, et pretia dici, et scribi faciunt Deputatis in tabula depositorum communium civitatis Barcinonæ, quæ per capitula Curiarum est bursa Generalis, non enim possunt Deputati pecunias aliquas recipere, sed omnes per medium tabulæ sunt eis solvendæ. Contingit, quod post factas executiones receptasque per Deputatos modo prædicto pecunias, accedunt diversi creditoris anteriores in suis creditis ipsis Deputatis, et Generali, petentes ex pecunia processis ex dictis executionibus apud Generale existentibus satisficeri ipsos in suis creditis anterioribus. Dubitatum in consistorio fuit, an hujusmodi appositiones essent admittenda, nec ne.» *Fontanella: Decisió CCLIV—n. 1 et 2—pl. 621.—Barcinone. Anno 1639.**

(1) Redrés del general de Cathalunya fet en les Corts celebrades per En Felip V en los anys 1701 y 1702—cap. XXXII—pl. 57.

Lo Escrivá major y lo Mestre Racional apuntaven detalladament les faltes de tots los empleyats de la Casa, notificanho al Consistori á fi de que aquest procehis al cástich correspondient; venien après los *Visitadors*, y de uns y altres, Diputats y empleyats, inquiríen la conducta, fallant rigurosament. Però los sentiments de moralitat dels nostres pares no 'n tenien encare prou ab axó: cada tres anys, en lo mes de Setembre, per veu de públiques crides, se feya saber á *tothom* que se obría la *Visita*, concedint tres mesos pera denunciar algún fet dels dits empleats y Diputats; tots los catalans tenien dret á ferho, y anaven á depositar llurs denuncies per escrit en uns bussons públichs que hi havia á Casa del General. Dintre l' espay d' un altre trienni los *Visitadors* devien fallar sobre totes y cada una de les denuncies presentades

Avuy dia que 's fa tanta bocada sobre 'ls drets populars y lo respecte á la opinió pública *gahon veyém* que se 'ls guarde, no dirém tanta, sinó la més petita mostra de consideració? Lo centralisme per més llivertat que predique, no es més que 'l triomf de la força bruta; y en aquest no se hi pot trobar, no, la moralitat que tothom desitja en la administració, sinó en la forma regionalista, com nos ho diu á cada plana la història de nostra terra.

A més de que, ¿quin altre medi millor que aquell pera conéixer les reformes que 'ls abusos ó 'l temps fesser necessaries? (*Berart: Speculum Visitationis. 1627.*)

ACABAMENT DEL TRIENNI

Los Diputats generals dins quinze dies après de llur trienni estaven obligats á metre los comptes de la Administració del *General*, com també fets de monedas, coses, bens y drets del mateix en poder del escrivá ó notari de la Casa; y 'ls Oyders ho examinaven detengudament guardant los drets y utilitat de la terra, tota amor ó favor, ó altre qualsevol privat interès, postposat y foragitat.

Aprés examinaven també y apuntaven aquests matexos, los comptes dels Diputats locals y altres personnes qui havien treballat en administracions de moneda ó altres bens per la *Generalitat*, essent castigat tothom qui mancava á son dever; y com lo càrrec de Diputat general tam poch era gratuit, lo primer cástich -que á estos se imposava era la pérdua de llur salari.

Al venir los novells Diputats inquiríen la conducta dels antecessors, executantlos per justicia á concell dels advocats de la Casa, ó de hú tan solzament d' ells. Finat lo trienni, no podien tornar á ser elegits fins al cap de dotze anys. Aquesta

disposició i quants fruys de moralitat no produïa! Fins al cap de dotze anys no eren altra vegada insaculats, y aleshores ¿faría la sort que tornesssen á ocupar aquell setial? Axís es que ningú s' eternisava en estos càrrechs, essent açò la causa de que la gestió politich-administrativa dels tals Diputats caminás pels viaranys dreturers de la justicia, y no com avuy dia que 'ls serveys públichs se van heretant de generació en generació. Los ministres, governadors civils y alcaldes, y en general tot altre servey del Estat, naturalment ¿no complirien millor sos oficis, si estos fossen trienals ó be quinquenals, no podent après obtindrels segona vegada sinó passats dotze ó catorze anys, per exemple?

Avuy, hi ha familia que tota viu del Estat; ahir, dos parents per consanguinitat ó afinitat no podien estar á la vegada en casa del *General*. ¿No era aquella organisiació més profitosa al poble que la de ara?

LOS MASSERS.—LES GRAMALLES

Un dels privilegis més estimats del *General* era lo donat pel rey Alfons en lo 6 de Juny de 1436.

En virtut d' ell, era dada facultat als Diputats de anar ab Porters ó Massers devant, ni més ni menys que 'ls edils ó tribuns de Roma, significant la gran autoritat de llur ofici. Diu axís: per la present vos concedim, tant á vosaltres com als vostres successors en l' ofici aquest de la Diputació, que en qualsevulla part de Catalunya en que anau, ja siga per negocis del *General*, ja per los vostres particulars, pugau portar al devant Porters ó Massers *cum massis scilicet argenteis, vel aliis prout vobis videbitur pro vestri, et cuiuslibet vestrum beneplacito voluntatis: axis mateix, manam á tots y á cada hu dels nostres oficials que respecten y fassen respectar aquesta provisió per tothom, y que ningú la revoque per cap rahó ni causa.*

Los vestits dels Diputats eren molt semblants als dels Concellers. Eren llarchs, de domás vermell, y s'anomenaven *Gramalles*; tenien unes borles de vellut y una faxa també de lo mateix, ab gorra y coll espanyols; quasi no més se distingien dels que portaven los concellers per una especió de cordó que 'ls penjava del coll ab una medalla: *la insignia del General en los pits*, que tant nos repetexen los Dietaris de la Casa.

SALVADOR BOVÉ.

MOVIMENT REGIONALISTA

ESPAÑA

Catalunya.—La quarta assamblea de la *Unió Catalanista*, que deu celebrarse avuy y demá, tindrà lloc en lo saló de les Cases Consistorials d' Olot, galantment cedit per l' alcalde d' aquella vila don Ramon Torras. Aquesta sala, seriament decorada baix la direcció del distingit arquitecte don Bonaventura Bassegoda, estarà dividida en tres closos. Lo primer, estarà destinat á la Presidencia y Consell de la *Unió*, ponents y oradors, lo segon als delegats, y l' tercer al públic.

La primera sessió de la Assamblea se reunirà á les deu del matí d' avuy, dia 29; la segona, á les tres de la tarde del mateix dia; la tercera, á les deu del matí del dia 30; y la de clausura á les tres de la tarde del dia darrerament esmentat.

Ademés, nostres bons companys de causa del *Centre Catalanista* d' Olot, á fi de fer agradable la estada en aquella població als delegats de la *Unió*, han organiat les següents festes: dia 29, á les nou del vespre, una música tocará sardanes en lo passeig del Firal. Dia 30, á les sis del matí, excursió al cráter de Montsacopa; á les vuit se dirá una missa en la capella de Sant Francesch, situada en la propia montanya, pera que 'ls senyors delegats puguen cumplir lo precepte del dia; á les sis de la tarde, brenar ó fontada de germanor y comiat dels senyors delegats en una de les pintoresques fonts de la comarca. Dia 1 de Juliol: encara que en aquest dia es fàcil hajan tornat á ses encontrades la major part de delegats, s' organisará ab lo concurs dels qui hajan pogut quedarse, una gran vellada de propaganda catalanista.

—La Lliga de Productors del Principat de Catalunya ha dirigit un manifest al pays, que mereix ésser llegit de cap á cap, no precisament per que tracte d' una qüestió de tan interès com lo problema aranzelari antillà, si no per que parla ab una claretat que haurà deixat sense esma á aquells de nostres industrials, que, amichs de Madrid sobre totes les coses, son partidaris d' arreglar los assumptos doblegant la espinada devant de ministres, secretaris y porters.

Al explicar la actual situació de Cuba diu: «... está en la conciencia de tots que Cuba ha sigut lloc preferit de criminals explotacions per part d' un sens número de brigants polítichs allá enviats per prohoms del Estat espanyol al objecte de que poguessen referse de ses perdues y ferse fortunes á costes del tresor de la Isla y ab càrrec als interessos de sos habitants.» A continuació indica que 'ls representants catalans estaven ja casi avinguts ab los cubans pera resoldre lo conflicte en benefici de tots, «quan un representant del Estat espanyol, lo senyor Romero Robledo, se interposá entre Cuba y Catalunya, procurant fer reviure estingits recels, y fent quant vā poguer pera man-

tenir la separació y encendre la enemistat entre cubans y catalans.»

Segueix lo manifest esplicant com y per que Cuba ha d' ésser considerada com qualsevol altra regió espanyola, y acaba ab los següents apartats encaminats a procurar la bona germanor entre 'ls fills de totes les regions:

«Les rémores y obstacles oposats fins avuy á la harmònica intel·ligència y al necessari desenrotllo d' exos interessos provingueren sempre de lo abans esmentat, ó sia del afany constant en molts hòmens representants del Estat, d' aislar, enemistantlos, als individus de la família espanyola, ab lo sol propòsit d' anularlos y reduhirlos á la impotència á mercé del domini absolut de governants que, en altres circumstancies, estarien imposibilitats de governar.

»Aquest funest criteri, que constitueix la principal causa del present malestar, es l' enemic d' qui hem de jurar guerra sense treva; pera lliurar batalla contra ell, hem d' abraçarnos los fills de Cuba ab los fills de Catalunya y en unió coral y molt estreta, convidar als fills de les demés províncies germanes que, com les nostres, son igualment víctimes d' aquella calamitosa causa, pera que s' unesquen ab nosaltres y junts pogam destruir-la, obrint axis lo desitjat camí de la regeneració del Estat, que fora lo comensament de la salvació d' Espanya, afiansada en les relacions germanals de les regions que formen son territori, fomentades per l' harmònic y progressiu desenrotllo dels respectius interessos morals y materials, quina suma constitueix lo fonament en que reposen lo prestigi y lo benestar dels grans Estats.»

—Un dels dies en que 's reunirà á Olot la quarta Assamblea de la *Unió Catalanista*, se celebrarà una missa en sufragi del que fou nostre bon company de causa, D. Joaquim Vayreda. Aquesta missa que serà costejada per diferents delegats, se celebrarà probablement en la iglesia de la Mare de Déu del Tura.

—Lo *Centre Català* de Sabadell, inaugurarà aviat una sumptuosa biblioteca, en la primera sala del costat dret de la planta baxa del edifici social. Lo decorat es magnífic, y los armaris y tots los mobles son de roure.

—Lo *Centre Català* de Barcelona y la *Associació Popular Regionalista*, han canviat son domicili social al carrer dels Escudellers blanxs, n.º 5, pis 4.er

Per aquest motiu la segona de les esmentades societats aplaça pera l' dijous dia 4 del mes vinent, la conversa que sobre «La llengua catalana» estava anunciada pera l' dia 27 del corrent.

—Com va resultant de costum en tots los actes semblants, lo *meeting* agrícola del Vendrell, tingué un caràcter regionalista molt pronunciat; puix no sols parlaren tots los oradors en nostra llengua, sino que les idees que obtingueren més mostres d' aprobació y més forts aplaudiments foren precisament aquelles que més de plé encaxaven en nostre programa. Ade-

més varis dels acorts presos, semblen estrets de les bases aprobades per la Assamblea catalanista de Balaguer.

—S' ha publicat lo cartell del Certámen de la Asociació Literaria de Girona, quina distribució de premis tindrà lloc lo dia primer del vinent Novembre.

Los premis á que poden obtar los escriptors que vulgan fer ús de nostra llengua, son los següents:

Una figura artística d' argila, á la mellor composició poètica, essent preferida en igualtat de mérit la que sia de caràcter històrich.

Un obgec de art, á la mellor composició poètica basada en lo crit de guerra dels almogàvers: «Desperta ferro.»

Un obgec de art, al autor del mellor treball que desenrotlli l' tema: «Influencia del teléfono en lo per-

vindre.»

Una tauleta de mate del Japó, al autor del mellor «Reglament pera establir á Girona una Caxa d' estalvis provincial, ab sucursals en los caps de Partit y poblacions importants de la província.»

Una ploma de plata, al autor del mellor juhi critich de la obra titulada «Peralipomenon Hispaniae», atribuïda al Cardenal, Bisbe de Girona, Joan de Margarit.

Un obgec de art, á la mellor poesia de caràcter històrich ó tradicional referent á aquesta província.

Una medalla de plata, al autor de la mellor monografia d' interès pera la historia de Girona.

Un exemplar del llibre «I quatri poeti italiani», edició y encuadernació de luxo, al autor que desenrotlli l' tema: «Idea de les dones célebres geronines que hi han hagut des de 'ls temps antichs, fins als nostres dies.»

Un obgec de art, á la mellor novel·la.

Un obgec de art, al autor de la mellor «Memoria històrica sobre la Ciutat d' Ampurias.»

Dos gerros daurats y jaspiats, al autor del mellor treball que desenrotlli l' següent tema: «La tradició y l' dret donan á Gerona lo domini ó propietat sobre llurs muralles, com ho confirma devant de la historia lo seu heroisme y llealtat en deféndreles.»

Un obgec de art, al autor de la mellor «Monografia d' una de les Esglésies del Bisbat de Gerona.»

Un obgec de art, al autor que mellor desenrotlli l' tema: «Breu historia de les societats Econòmiques de Amics del País fundades á Catalunya. Treballs que han dut á terme, é influencia de les mateixes Societats en los progressos del benestar general de Catalunya.»

Un obgec de art, al autor de la mellor composició en vers català que canti les glories de la dona, tenint en compte la benfactora influència qu' ha exercit sempre en la família y considerada no ja per son amor y sentiments, sino per sos talents y virtuts, com á font necessària de redempció pera 'ls mals qu' avuy affligen á la Societat.

Un objecte artístich, al autor del meller treball sobre 'ls «caràcters generals de la flora de la província de Gerona.»

Un gerro de bronze cisellat, al autor de la meller «Biografia d' un metge nat en la província de Gerona (abans del any 1850) ó al de la meller bibliografia médica de la mateixa província.»

Un exemplar del «Quijote», á la meller oda heróica sobre Cervantes.

Un objecte d' art, á la meller y més completa ressenya històrica d' una de les poblacions de la Comarca de la Selva.

Altre objecte d' art, al autor de la meller oda sobre l' tema: «La Religió font d' heroisme en los defensors de la immortal Gerona.»

Un objecte artístich de plata, al autor del meller treball, sobre costums del pays.

Un objecte d' art, á la meller poesia catalana que canti les glories del teatre català.

Una espiga de plata daurada, al autor d' e la més inspirada poesia lírica.

Un objecte d' art, al meller «Martirilogi de la província de Girona.

Forman lo Jurat pera la calificació de les composicions que s' presenten los Srs. D. Joan Permanyer, President; D. Miquel Serra, Pvre; D. Esteve Isern, D. Joseph Torelló y D. Pere de Palol, Secretari.—*Suplents*, D. Joaquim Rodriguez Zea, D. Anicet Ibran y D. Pere Ramió.

Los autors deuen adreçar sos treballs á D. Enrich Grahit, secretari de la Associació organisadora, carrer del Progrés, n.º 20, Gerona; fins lo dia vuyt d' Octubre vinent.

—Com poden veure nostres llegidors en lo present número, la Associació literaria de Girona, ha publicat lo cartell pera lo certámen d' enguany. En ell hi figuren varis premis en los que s' exigeix lo castellà com á llengua obligada, que no publicam per que per res interessa al moviment regionalista; però farém notar no mes, que entre alguns forasters que tal cosa volen hi figura una societat que s' titula, potser per equivocació, *Sociedad Económica Gerundense de Amigos del País*.

—Ha quedat ja terminada la distribució dels set dies que durará la excursió artística que á Bilbao y Sant Sebastián farán lo mes vinent uns 1.200 coristes de la *Associació dels Coros de 'n Clavé*. Lo programa es lo següent: dia 23, sortida de Barcelona; dia 24 arribada á Bilbao, á les sis de la tarde; dia 25, festival á la plaça de toros; dia 26, sortida cap á San Sebastián; dia 27, descans; dia 28, festival á la plaça de toros; y dia 29, retorn.

—Nostra Diputació provincial, en sessió del dia 11 del corrent, acordá concedir durant tres mesos una subvenció de mil pecetes mensuals al distingit catedràtic d' aquesta Universitat D. Anton Rubió y Lluch pera que visite los arxius espanyols y estrangers á fi

de buscar datos pera ilustrar sa obra sobre la historia de la dominació dels catalans á Orient.

Euskaria.—Lo concurs de literatura bascongada que anyalment se celebra baix los auspícis del ilustre euskarólech Mr. Antoni d' Abbadie, del Institut de França, se celebrarà enguany á Vera los dies 3, 4 y 5 del vinent Agost. La composició tindrà d' ésser sobre l' matiri de la jove Madalena Larralde, guillotinada á Sant Joan de Luz, víctima de sa fé cristiana.

ESTRANGER

França.—Continuant N' Arvède Barine, l' estudi que publica en lo *Journal des Débats* sobre l' Teatre espanyol contemporani, s' ocupa, en la edició de la tarda del passat dimarts, de la traducció castellana de la tragedia *Mar y Cel*, del nostre Guimerá, á la que dedica senceres les dotze columnes de son folletí.

No es pas que tingüem per gayre encerts, ni sisquera ben dirigits, los judicis de N' Arvède Barine sobre la obra d' En Guimerá; però hem de regonexer que n' ensopega algunes, com, *verbi gratia*, la següent, de la que 'ns interessa pendre nota:

«... los moros marcaren ab tant enfondida empremta les províncies del Sud de la Espanya, que entre un Moro y un Andalús, lo parentiu es, fins d' un troc lluny, manifesta.»

•••

LO REGIONALISME EN LA PREMPSA

SEMANARI CATÓLICH. Gerona, 22 de Juny: *Patria*, per D. Carles Francisco y Maymó. Article recomanable als organitzadors de la *corrida de toros*, que va celebrarse ab la escusa de les víctimes del crehuer *Reina Regente*.

LO GERONÉS. Gerona, 22 de Juny: *Provincialisme*. Sots aquesta capsalera reproduueix la carta que 'n Mistral ha dirigit á *La France Fédérale* de Burdeus y les declaracions regionalistes que temps endarrera publicà en l' *Echo de Paris*.

EL BERGADÀN. Berga, 22 de Juny: *Lo Monument á Morgades*, per Mossen Pere Font y Rosal, Pvre.—*Ephemérides catalanes*, per D. Ramon N. Comas. Copiades de **LA VEU DE CATALUNYA**.

LA VEU DEL MONTSERRAT. Vich, 22 de Juny: *Ortografía catalana. Las letras sibilantes en catalá*, per D. Ignasi Ferrer y Carrió.

LO CATALANISTA. Sabadell, 23 de Juny: *Mes sobre 'ls somatents*. Sots aquest títol y després d' alguns comentaris reproduueix l' escrit de D. Ramon Pareras y Noguera, de que tenen ja noticia nostres llegidors.

DIARIO DE BARCELONA. Barcelona, 23 de Juny: *El Parlamentarismo*, per B. Article encaminat á provar lo perjudicial d' aquest sistema.

LA RENAISSA. Barcelona, 24 de Juny: *La Assamblea*

d' Olot, per D. Lluís Durán y Ventosa. Bons pronòstichs de la quarta Asamblea de la *Unió Catalanista*.

LAS CUATRE BARRES. Vilafranca del Panadés: *La llengua á Bèlgica*. Noticia de les consideracions ab que en aquell país es tractada per lo Govern la llengua flandesa.

LLIBRES REBUTS

Lo regionalisme esplicat.—Compendi clar y concis per servir de profitosa propaganda popular dels ideals regionalistes, original d' En Francisco Flos y Calcat.

En luxosa edició està presentat aqueix treball del conegut propagandista en Francisco Flos, à qui Deu mantinga l' entusiasme pera servir tant guapament á la pátria. Després de la publicació de la doctrina catalanista dels Srs. Prat de la Riba y Muntanyola era cosa difícil y esposada á odioses comparacions donar á llum una obra similar en la qual anássen condensades les aspiracions de Catalunya. Lo treball d' en Flos es de menos pretensions, està escrit ab senzillesa y té un ayre de llibre d' escola que l' fà comprensible al enteniment menys cultiat, pero al nostre entendre calia pulirlo un xich més y tráureli cert regust de predicament periodístich que no liliga prou bé ab la claretat y concisió de que en la portada 's parla. Se ha de tenir en compte que obres com les del Sr. Flos van també á parar á mans de gent previnguda en contra dels nostres ideals y que per lo mateix es necessari que aquests sien difundits ab serietat y ab lo major caudal de lògica possible. Que es un treball útil es innegable; que està ben ilustrat y ab notes molt pertinents, no 'ns reca pas dirho; pero l' hauríam preferit ab un plan més harmónich, més congruent en totes les sues parts y ab més precisió y amplitud de conceptes fonamentals.

**

Abans d' ara voliam parlar del *Dictámen sobre condonación de tributos á la riqueza rústica* publicat per la Diputació provincial de Barcelona ab motiu del Real Decret de 16 de Abril passat. No ho havém fet perque, tot agrahint la atenció que 'ns ha dispensat lo Cos provincial, pensavam ocuparnos del assumptu ab lo deteniment que la importància del mateix demana. Obligats sisquera á acusar rebut del *Dictámen*, dirém que com á esplicació detallada dels efectes de aquell Real Decret y dels procediments á que devien subgfectar-se los espedients de condonació, es un treball que no té defecte y prácticament ha fet mils serveys á Ajuntaments y particulars qui 's trobaven en lo cas de aprofitarse dels recursos que les reals disposicions los oferlen. Però nosaltres enteném que en tot aqueix rebombori de la condonació de contribucions, ademés de patirse equivocacions molt lamentables, no se ha

parlat tot lo clar que 's devia als contribuyents y agricultors. En primer terme, lo R. D. abans citat no ha fet res més que posarnos á ma y generalisar les concessions que en altres lleys y reglaments se oferexen als perjudicats per calamitats extraordinaries; y en segon terme, s' havia d' fer entendre als pobles que la munificencia ministerial era una camàndula, puix no existeix en realitat semblant condonació desde el moment que lo condonat baha de carregarse ó ésser á més repartir entre 'ls demés contribuyents. *Al freir serà el reir*, que diuhen los castellans. Quan arriba la hora de veure quantes províncies han utilisat lo repetit Real Decret y 's fassen los auments reglamentaris, aleshores sentirém les esclamacions y potser reconixerán alguns pobles que l' centralisme es estéril pera lo bé y que es imposible que reduhesca 'ls tributs si cada dia son majors sos vics y ses concupiscencies.

C. OMAR Y BARRERA

EFEMÉRIDES CATALANES

JUNY.—DÍA 24.

1480. A Tarragona comença á celebrarse aquell important concili que s' acaba als 18 d' Octubre del mateix any, en lo qual entre altres coses s' estableix la supressió del càlcul de la Era d' Espanya á Catalunya y se disposa que en lo successiu se conti sols per los anys de la Encarnació del Senyor, ab prohibició d' emplear des de aleshores igualment com á dates los anys dels regnats monarques francesos.

DÍA 25.

1461. Per orde dels diputats y concellers fou posat en llibertat lo governador de Catalunya Galcerán de Requesens, que n' estava tancat en la presó des de l' 6 de Març anterior, pera anar á cumplir la pena de desterro perpétuo, ab lo ben entés que si tornava á posar los peus á Catalunya, li alcançaria la mort y confiscació de tots los bens. Aquell mateix dia després d' haver fet reverencia al príncep de Viana y de despedir-se plorant de sa esposa y filles, anà á fer nit á Molins de Rey.

DÍA 26.

1767. Lo bisbe de Barcelona Joseph Climent, digne de perpètua memòria per ses virtuts y saber, notifica que des de l' dia 30 d' aquest mateix mes, estarán obertes les classes d' aquelles escoles públiques y gratuïtes que n' ha establert en los convents de religiosos d' aquesta ciutat, comptant ab la decidida cooperació de les respectives comunitàs d' aquelles cases de religió.

Dia 27.

1816. Naix á Barcelona lo baix cantant D. Agustí Rodas. Fou un dels artistes lírics de més alta reputació que n' ha tingut Catalunya en la present centuria. Los públichs intelígents dels primers teatres d' Espanya y del estranger l' aplaudiren en son estens repertori, tant per les condicions vocals com per la bona escola que 'l distingia. Com á professor mostrá ésser espert mestre en los escelents cantants que 'n produhi.

Dia 28.

1209. Vuyt anys després de son establiment, lo convent de Trinitaris d' Avinganya, prop de Lleyda, fundat per Sant Pere de Mata, essentne lo primer d' Espanya, reb la confirmació de son institut ab la butlla «*Operante patre luminum*» del papa Iognoscenc III.

Dia 29.

1773. D' una humil familia de Monmaneu naix lo qui ab lo temps n' havia d' ésser lo canonge Agustí Torres de la catedral de Vich, qui dexá al morir en 1833, bona memoria d' ésser un escelent patrici. Se distingi en sos estudis y en lo professorat per un talent no gens comú. Elegit vocal de les Corts del any 21, procurá quan li fou possible lo be de Catalunya

Dia 30.

1313. Lo rey en Jaume II fá donació á Romeu de Cardona y sos successors del castell ó palau de Tarrassa, ab la condició de que sempre y quan lo monarca vissitás aquella població, tenien d' hostatjarlo, *donantli sis llits ab sos aparatos correspondents y lo survey de plats y escudelles*, mentres lo rey venia obligat á donárloshi la racció com als demés casers seus.

RAMON N. COMAS.

DIETARI DEL PRINCIPAT

Dia 20.

Al segon concurs de projectes pera la medalla commemorativa de la resolució de la qüestió de les muralles de Barcelona, se n' han presentat onze: sis executats en relleu y cinch dibuxats.

Dia 21.

L' Ajuntament de Reus, telegrafia á diferents personatges polítichs, protestant contra 'l progete de lley presentat per lo diputat Celluelo, eximint als carbons que 's desembarquen á Barcelona, Cartagena y Bilbao del augment d' un 50 per cent que, per nou impost, deurán pagar los que 's descarreguen en los demés ports.

—En nostra Esposició de Floricultura s' inaugura una exhibició d' obres d' art relacionades ab les plantes y les flors.

Dia 22.

Torna de Madrid la comissió que nostra Diputació provincial hi enviá ab l' objecte de gestionar una bona resolució del problema aranzelari antillá.

Dia 23.

Son dexats en llibertat tretze vehins de La Selva, qui havien siguts empresonats ab motiu del avalot promogut dies enrera per qüestions de caciquisme.

—Llegim en nostre company Egara, de Tarrassa, que 'l dia 17 d' aquest mes la *Gaceta de Madrid* publicá una R. O donant les gracies á donya Emilia Carles, viuda de Tolrà, per haver regalat al Estat un edifici construit pera escoles, á Sant Esteve de Castellar, depositant ademés en lo Banch d' Espanya la cantitat de 250,000 pecetes en renda perpètua del 4 per cent, pera atendre al sostentiment del esmentat centre d' ensenyansa.

—Se celebra al Vendrell un important meeting agrícola que entre altres acorts, pren lo de demanar la suppression dels drets de consums.

Dia 24.

Per 69 vots, contra 53, lo Congrés de Diputats rebutja una esmena als presupòsits del Estat, disposant la abolició dels drets d' esportació que paga 'l suro en planxes. Com la Comissió havia admés la esmena y es aquesta una qüestió de vida ó mort pera la industria surera, fou gran la satisfacció que en nostra terra produhi la esmentada votació.

—S' inaugura ab tota solemnitat la nova Casa de la Vila del veïn poble de Hospitalet del Llobregat, manat construir per los senyors Almirall y Farnés, hereus de confiança del que fou D. Rossendo Arús. Per delegació del Excm. é Ilm. Sr. Bisbe d' aquesta diòcessis, beneví lo nou edifici lo Sr. Rector de Sant Feliu.

Dia 25.

Es posada la primera pedra del edifici destinat á Facultat de Medicina y Hospital Clínic de Barcelona.

—En les oficines del govern civil d' aquesta província, es inaugurat lo survey antropomètrich, destinat á la millor identificació de criminals y sospitosos.

—L' Ateneo Barcelonés celebra una vellada en honor del notable pintor català D. Ramon Martí y Alsina. L' elogi fúnebre que 's llegí, es obra del Dr. D. Joseph de Letamendi.

—Lo Congrés de Diputats, segons telefonien de Madrid, aproba per 214 vots contra 24, lo projecte d' autorisacions pera Cuba. Per aquesta causa queda á les mans del Govern lo posar obstacles á la introducció dels productes catalans á Cuba.

Dia 26.

A bordo del vapor *Alfonso XII*, son embarcats en nostre port los batallons de Girona y Aragó, en conjunt uns 1.800 homens, que s' envien á Cuba pera combatre l' alçament separatista.